

(want zeldzaam en gering is de arteriosclerose aan de wortels der vena portae en in de leveraderen). Ja in veel gevallen acht hij alcohol een voorbehoedmiddel. Maar chronisch alcoholmisbruik zou toch sclerose veroorzaken. Hoe? De rhythmische samen-trekking der arteriewanden begunstigt de voeding er van. Verlamt nu de alcoholvergiftiging de vaten tijdelijk, dan zal gedurende dien tijd de vochtstroom in den wand plaats maken voor een stuwung; en zoo is er gelegenheid ontstaan voor bindweefselwoe-king en afzetting van vet en kalk. Gebeurt zulks vaak, dan kan dit de eerste aanleiding wezen voor ontaardingsverschijnselen in den wand, welke ten slotte neerdraaien op arterieverkalking. Deze beschouwing kan weer moeilijk voor leeken bestemd zijn.

Ik vrees, dat per slot van rekening noch de geneesheer, noch de leek bevredigd wordt door deze brochure.

F. DELHEZ.

NOBERT ORTNER, *Klinische Symptomatologie und dif-ferential-Diagnose innerer Krankheiten*. 1e Band. IIer Teil. Körperschmerzen (mit Ausnahme der Bauchschmerzen). Dritte Auflage. IIer Band. Krankheitssymptome (mit Ausnahme der Schmerzempfindungen). Zweite Auflage. Uitgevers: URBAN und SCHWARZENBERG. Wien, Berlin. Prijs: Deel I, 18 mark, geb. 21 mark; deel II 15 mark, geb. 18 mark.

Beide bovengenoemde boeken zijn mij terzelfder tijd ter beoordeeling toegezonden en kunnen in het kort samen besproken worden. De beide voorreden bestaan bijna uitsluitend uit een hoog opgeven door den schrijver van de wijze, waarop vorige uitgaven beoordeeld zijn („sogar glänzende Urteile" !) Het doet mij leed, dat het mij niet mogelijk is, mij onder de verrukte scharen te stellen. Achtereenvolgens worden in verschillende hoofdstukken verschijnselen behandeld en de aandoeningen genoemd, waarbij zij kunnen voorkomen. Dit is echter zóó uitgebreid gedaan, dat men wel kan zeggen, dat elke ziekte, waarbij een bepaald ver-schijnsel wel eens voorgekomen is, hetzij in de ervaring van den schrijver, hetzij in de literatuur, genoemd wordt. In sommige gevallen wijdt de schrijver differentiaal-diagnostisch wat uit, en leest men mededeelingen, die de lezing waard zijn, hoewel er weinig nieuws staat, en het meegedeelde in geen opzicht kan halen bij voortreffelijke werken als dat van MATTHES; meestal echter krijgt men een opsomming van ziekten, die slechts in het kort genoemd worden, als hebbende het behandelde verschijnsel wel eens vertoond. Als voorbeeld mogen dienen „vermoeidheid bij diabetes insipidus (1½ regel), coma bij asthma bronchiale (3 regels, mededeeling van één patiënt, waarbij de schrijver het zag), borstpijn bij algemeene vermoeidheid (2 regels), pijn in de ledematen bij periarteriitis nodosa (1½ regel), enz., zoodat men zich soms afvraagt, of het niet gemakkelijker en overzichtelijker geweest ware, in plaats van een geheel hoofdstuk slechts te schrijven: „zie inhoud STRÜMPPELL". Er zullen wel weinig van de behandelde

verschijnselen zijn, die wel niet eens bij alle of bijna alle bekende ziektebeelden zijn voorgekomen.

Wenscht men een boek te bezitten, waarin men opgesomd wil vinden alle ziekten, waarbij een bepaald verschijnsel wel eens is voorgekomen, nu en dan met lezenswaardige opmerkingen er bij, dan schaffe men zich bovengenoemde werken aan; wil men echter in differentiaal-diagnostische moeilijkheden oplossingen vinden, dan zie ik niet in, dat men door deze werken veel verder geholpen zal worden. In de voorrede van het tweede deel noemt de schrijver dit „das Spiegelbild meines medizinisch-geistigen Ich”, en hoopt, dat een gunstig lot het zal begeleiden. Ik hoop het voor hem; toch geloof ik, dat hem dit in andere landen dan het onze zal deelachtig worden. De Nederlandsche geneeskundigen zullen er waarschijnlijk niet door bevredigd worden.

L. S. HANNEMA.

E. STAHNKE, *Röntgenologische Untersuchungen des Duodenums bei elektrischer Vagusreizung*. Würzburger Abhandlungen, Neue Folge, Band 2, Heft 7, 1925, CURT KABITZSCH, Leipzig, II bldz. met 1 plaat. Prijs: één mark.

Kleine monografie, eigenlijk meer een tijdschriftartikel. Bij menschen met een gezonde maag werd de vagus geprikkeld door een in den slokdarm gebrachte sonde, die twee electroden in den vorm van metalen olijven bevatte, waardoor een elektrische stroom geleid werd. Het bleek nu, dat door deze vagusprikkelingen alle bewegingsverschijnselen te voorschijn konden geroepen worden, die als indirecte verschijnselen bij de zweer van den twaalfvingerigen darm bekend zijn. Dat deze verschijnselen ook bij verschillende andere ziektoestanden kunnen aangetroffen worden, is algemeen bekend; niet daarom dan ook deelt schrijver de uitkomst zijner proeven mede, maar omdat zij een aannemelijke verklaring geven voor het ontstaan van de zweer in den twaalfvingerigen darm op neurogenen bodem.

N. VOORHOEVE.

Allergische Diathese und allergische Erkrankungen (Idiosynkrasieen, Asthma, Heufieber, Nesselsucht u.a.) von Dr. HUGO KÄMMERER. München. Verlag von J. F. BERGMANN, 1926. 210 bldz. Prijs: 13.50 mark.

De z.g.n. overgevoelighedsziekten mogen zich verheugen in een toenemende belangstelling. Ook dit lijvige boek geeft daarvan weer getuigenis. Nadat de schrijver zijn meening over het wezen der allergie en der allergische ziekten heeft toegelicht, handelt hij achtereenvolgens over de proefondervindelijke anaphylaxie, de allergische konstitutie en allergische dispositie, de idiosyncrasieën, de allergenen en het diagnostisch onderzoek op allergenen, de eosinofilie, de haemoclastische reactie volgens WIDAL, de algemeene therapie der allergische ziekten, de urticaria, het asthma bronchiale, de hooikoorts, het angioneurotisch oedeem (QUINCKE), de allergisch-anaphylaktische maag- en darm-stoornissen, de migraine,